

POSTANOWIENIE

19 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 19 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A. S. i M. S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Szefowi Rejonowego Zarządu Infrastruktury w
Bydgoszczy
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Szefa Rejonowego Zarządu
Infrastruktury w Bydgoszczy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 28 grudnia 2023 r., I ACa 1086/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

(E.C.)

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 28 grudnia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację pozwanego Skarbu Państwa-Szefa Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Bydgoszczy od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z 1 lutego 2023 r., którym zasądzone solidarnie na rzecz powodów A. S. i M. S. od pozwanego kwotę 85 900 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 70 000 zł od 22 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 15 900 zł od 18 listopada 2022 r. do dnia zapłaty oraz oddalono powództwo w pozostałym zakresie (co do odsetek).

Z ustaleń Sądu odwoławczego wynika, że powodowie M. S. i A. S. są współwłaścicielami na prawach wspólności ustawowej dwóch nieruchomości położonych w C. Pomimo objęcia tych nieruchomości różnymi księgami wieczystymi stanowią one funkcjonalną całość. W zakresie zagospodarowania przestrzennego dla miejsca ich położenia nie ma aktualnie opracowanego planu miejscowego. Ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy B. uchwalonego uchwałą Rady Gminy B. nr [...] z dnia 15 lutego 2007 r. wynika, że wskazane nieruchomości są przeznaczone na zabudowę mieszkaniową z towarzyszącymi usługami nieuciążliwymi (w tym usługi publiczne) oraz zabudowę letniskową i zagrodową. Sejmik Województwa dnia 25 października 2016 r. podjął uchwałę nr [...] w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania (dalej: „o.o.u.”) dla lotniska wojskowego Łask, w której nastąpiło przesunięcie granic poszczególnych podobszarów oznaczonych wyodrębnionymi izoliniami, która to uchwała uchyliła poprzednią uchwałę w tym przedmiocie z dnia 9 lutego 2010 r. Nieruchomości powodów w całości znajdują się w podobszarze A, w którym zgodnie z § 8 i § 9 uchwały wprowadzono liczne ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu. Co więcej z § 10 uchwały wynika, że w podobszarze tym w istniejących oraz nowoprojektowanych budynkach należy zapewnić właściwy klimat akustyczny w pomieszczeniach wymagających ochrony akustycznej, zgodnie z obowiązującymi normami, poprzez zastosowanie przegród budowlanych o odpowiedniej izolacyjności akustycznej. Utrata wartości nieruchomości powodów w następstwie wprowadzenia o.o.u. wynosi 44 600,00 zł. Budynek powodów przed utworzeniem o.o.u. spełniał wymogi Prawa budowlanego w zakresie izolacyjności akustycznej. Zapewnienie odpowiedniego klimatu akustycznego po wprowadzeniu o.o.u. wymaga poniesienia dodatkowych nakładów mających na celu poprawę

izolacyjności akustycznej przegród budowlanych. Wartość robót dostosowawczych niezbędnych do uzyskania pożądanego efektu podwyższonej izolacyjności akustycznej budynku powodów wynosi 41 300,00 zł. Pismem z 30 listopada 2018 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty odszkodowania w związku ze zmniejszeniem wartości ich nieruchomości oraz kosztami zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w budynku mieszkalnym spowodowanymi ustanowieniem o.o.u., lecz pozwany odmówił wypłaty.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany zarzucił naruszenie art. 278 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny, że konkretne ograniczenia dotyczące nieruchomości powodów, wynikające z wprowadzenia administracyjnoprawnych nakazów, zakazów i zaleceń w o.o.u., stały się przyczyną szkody - podstawą ubytku wartości nieruchomości - pomimo, że na okoliczność taką nie został przeprowadzony dowód z opinii biegłego, a ponadto nie wynika ona z przeprowadzonej opinii biegłego - operatu szacunkowego; art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (dalej: „p.o.ś.”) w zw. z art. 361 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że zasądzone odszkodowanie obejmuje spadek wartości nieruchomości powstały w związku z ograniczeniami wynikającymi z art. 135 ust. 3a p.o.ś., przewidzianych w powołanej wyżej uchwale; art. 136 ust. 3 p.o.ś. w zw. z art. 129 ust. 2 p.o.ś. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że na skutek wprowadzenia o.o.u. powód może żądać zwrotu nakładów koniecznych do zapewnienia prawidłowego klimatu akustycznego, podczas gdy z literalnego brzmienia art. 136 ust. 3 wynika, że na podstawie tego przepisu dopuszczalne jest jedynie dochodzenie roszczeń o zwrot już poniesionych kosztów nakładów obejmujących zabezpieczenia akustyczne; art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 363 § 2 k.c. oraz art. 455 k.c. w zw. z art. 129 ust. 2 oraz 136 ust. 3 w zw. z art. 129 ust. 2 p.o.ś. poprzez błędną wykładnię polegającą na niewłaściwej ocenie momentu, w którym wymagalny stał się obowiązek zapłaty świadczenia w zasądzonej wysokości, z czym wiąże się bezzasadne przypisanie pozwanemu opóźnienia w jego spełnieniu od 22 grudnia 2018 r. Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 p.o.ś. oraz na

oczywistą zasadność skargi wynikającą z naruszenia: art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 363 § 2 k.c. oraz art. 455 k.c. w zw. z art. 129 ust. 2 p.o.ś. oraz 136 ust. 3 w zw. z art. 129 ust. 2 p.o.ś. Skarżący wskazuje, że należności zostały zasądzone z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od grudnia 2018 r., w sytuacji gdy oszacowanie spadku wartości nieruchomości i kosztów zapewnienia właściwego klimatu akustycznego nastąpiło według poziomu cen z 2022 r.

W odpowiedzi na skargę strona powodowa wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Skarga kasacyjna nie w każdej zatem sprawie może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego

w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparł na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c., lecz nie zachodzą one w sprawie.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać zarzucanego naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ. i z 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest przy tym oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której wskazane naruszenie spowodowało wydanie oczywiście wadliwego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i powołane tam orzeczenia).

Jeśli chodzi o problematykę dotyczącą obniżenia wartości nieruchomości wskutek wprowadzenia o.o.u., to wypowiadał się już Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 kwietnia 2024 r., III CZP 56/23, w której stwierdził, że właścicielowi nieruchomości, której wartość zmniejszyła się na skutek wprowadzenia o.o.u., przysługuje odszkodowanie na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś., nawet gdy nieruchomość ta nie jest dotknięta szczególnymi ograniczeniami wynikającymi z art. 135 ust. 3a tej ustawy. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wyjaśnił przyczyny, które spowodowały wydanie uchwały w zwykłym składzie pomimo, że w tej materii miał wypowiedzieć się Sąd Najwyższy w powiększonym składzie (III CZP 3/23).

W uzasadnieniu uchwały z 12 kwietnia 2024 r., III CZP 56/23 Sąd Najwyższy odniósł się do występujących w orzecnictwie rozbieżności i zaprezentował w tej materii również własne stanowisko. Wyjaśniono m.in., że utworzenie o.o.u., z uwagi na zaistnienie przesłanek wskazanych w art. 135 ust. 1 p.o.ś., legalizuje działalność portu lotniczego, w sytuacji gdy nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem tego lotniska. Legalizacja ta skutkuje tym, że właściciel nieruchomości położonej w o.o.u. nie może skutecznie żądać zaniechania negatywnego oddziaływania na jego nieruchomość, o ile nie zostaną przekroczone dopuszczalne po utworzeniu o.o.u. normy hałasu określone w stosownej uchwale. Jednak dopuszczalny wskutek wprowadzenia o.o.u. poziom hałasu w odniesieniu do takiej nieruchomości jest wyższy, aniżeli w stosunku do nieruchomości znajdujących się poza tym obszarem. W przypadku nieruchomości zabudowanych domami mieszkalnymi nawet zapewnienie im właściwego klimatu akustycznego (art. 136 ust. 3 p.o.ś.) może nie być wystarczające, zwłaszcza jeśli chodzi o korzystanie z takich elementów budynku jak balkony, tarasy, a także przy korzystaniu z budynku przy otwartych oknach. Poza tym w przypadku nieruchomości gruntowych zabudowanych, korzystanie z nieruchomości dotyczy także gruntu. W związku z tym, skoro nie jest możliwe - przy zwiększonym dopuszczalnym poziomie hałasu - takie korzystanie z nieruchomości zabudowanej, jak w przypadku nieruchomości, ale znajdujących się poza o.o.u., to zmniejszenie wartości nieruchomości podpada pod szkodę, o której mowa w art. 129 ust. 2 *in fine* p.o.ś.

W odniesieniu do problematyki unormowanej w art. 136 ust. 3 p.o.ś. - który stanowi, że w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych budynków, szkodą, o której mowa w art. 129 ust. 2 p.o.ś., są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie - należy zauważyć, że wprawdzie Sąd Najwyższy w zwykłym składzie w dniu 28 października 2022 r. podjął uchwałę, że właścicielowi nieruchomości położonej w strefie ograniczonego użytkowania, nie przysługuje odszkodowanie w wysokości odpowiadającej kosztom zapewnienia w budynku znajdującym się na tej nieruchomości odpowiedniego klimatu akustycznego, jeżeli koszty te nie zostały poniesione (III CZP 100/22, zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 13 listopada 2024 r., II CSKP 678/22), jednakże w składzie Sądu Najwyższego uczestniczyli sędziowie wadliwie powołani na urząd sędziego Sądu Najwyższego (tj. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. nowelizującej ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa; stanowisko w tej materii Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przedstawił m.in. w postanowieniach I CSK 747/23 i III CZ 280/23). Po drugie, stany faktyczne w tamtych sprawach były inne i dotyczyły lotnisk cywilnych. Tymczasem w niniejszej sprawie przedmiotem sporu jest o.o.u. utworzony w związku z działalnością lotniska wojskowego, a zatem chodzi o priorytetowy interes publiczny (względy bezpieczeństwa ogólnonarodowego), który nie może być realizowany kosztem części jednostek; zgodnie z art. 64 ust. 2 własność podlega równej dla wszystkich ochronie prawnej. Niezależnie od tego w odniesieniu do kwestii roszczenia odszkodowawczego z tytułu kosztów zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w przypadku hałasu związanego z działalnością lotnisk cywilnych wypowiedział się też ostatnio Sąd Najwyższy w wyroku z 3 grudnia 2024 r., II CSKP 555/23.

Według ustaleń faktycznych Sądów *meriti* nieruchomość stanowiąca współwłasność powodów znajduje się w strefie A o.o.u. utworzonego uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego z 25 października 2016 r. Paragraf 9 tej uchwały wprowadza w strefie A zakaz budowy m.in. budynków jednorodzinnych, jak również zakaz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych w całości lub w części

na budynki mieszkalne jedno - i wielorodzinne; zmiana sposobu użytkowania budynków w całości lub w części na cele mieszkaniowe oraz budowa nowych budynków mieszkalnych są dopuszczalne, gdy takie obiekty budowlane są realizowane jako towarzyszące innym funkcjom i na warunkach określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku, na warunkach określonych w decyzji o warunkach zabudowy. Ponadto dla położonych w strefie A budynków wprowadzono wymóg zapewnienia właściwego klimatu akustycznego, zgodnie z obowiązującymi normami, poprzez zastosowanie odpowiedniej izolacyjności akustycznej. W przedmiotowej sprawie budynek został oddany do użytku w latach 80-tych ub. wieku (k. 73).

W takiej sytuacji faktycznej literalna wykładnia art. 136 ust. 3 p.o.ś. pozbawia właścicieli nieruchomości budynkowych, którzy wznieśli budynek mieszkalny na długo przed wprowadzeniem o.o.u., możliwości zapewnienia w nich właściwego klimatu akustycznego, zwłaszcza ze względu na swoją sytuację finansową. Ponadto skoro wprowadzenie o.o.u. nastąpiło w związku z ważnym interesem publicznym, a zarazem - tak jak w tej sprawie - i ogólnonarodowym, to taką sytuację należy kwalifikować też jako swoisty rodzaj wyłączenia. W stanie faktycznym sprawy wykładnia językowa tego przepisu, wedle której właściciel nieruchomości nie może żądać odszkodowania odpowiadającego kosztom zapewnienia w znajdującym się na niej budynku właściwego klimatu akustycznego, przed ich poniesieniem, byłaby sprzeczna również z art. 21 ust. 2 Konstytucji RP.

Wprowadzenie o.o.u., skutkujące koniecznością zapewnienia w budynku mieszkalnym właściwego klimatu akustycznego, a tym samym i koniecznością poniesienia stosownych wydatków, w stanie faktycznym sprawy prowadzi do powstania po stronie powodów szkody (i stanowi także ingerencję w prawo współwłasności poprzez jego ograniczenie), bowiem w celu należytego i niezakłóconego korzystania, zmuszeni są te koszty ponieść, co nie miałoby miejsce, gdyby nie działalność lotniska, która przez wprowadzenie o.o.u. została w odniesieniu do wywoływanego hałasu zalegalizowana i powodowie nie mogą domagać się zakazania tej działalności w zakresie przekraczającym normatywny poziom hałasu (jak dla nieruchomości poza strefą A).

Nadmienić trzeba, że nie zostało wykazane, że zapewnienie budynkowi właściwego klimatu akustycznego poprzez poniesienie nakładów w wysokości ustalonej w tej sprawie, skutkowałoby tym, że obniżenie wartości nieruchomości byłoby mniejsze od ustalonego w tej sprawie. Wszak jak wspomniano wyżej, zapewnienie budynkowi właściwego klimatu akustycznego nie dotyczy korzystania z takich części budynku, jak tarasy balkony (a także przy otwartych oknach) oraz nie dotyczy korzystania z nieruchomości gruntowej wokół budynku. Co do tzw. zasady rekurencji szerzej wypowiedział Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku z 3 grudnia 2024 r., II CSKP 555/23.

Jeśli zaś chodzi o problem odsetkowy, eksponowany w ramach przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, to należy zwrócić uwagę, że w apelacji nie było stosownego zarzutu w tej materii. Wprawdzie jest to zagadnienie związane z prawem materialnym, które Sąd odwoławczy w granicach zaskarżenia, stosuje z urzędu (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55), ale w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia prawa materialnego w odniesieniu do roszczenia odsetkowego nie powiązano z art. 378 § 1 k.p.c., który określa zakres kognicji sądu odwoławczego. Ponadto w apelacji nie podniesiono stosownych zarzutów skierowanych przeciwko podstawie faktycznej Sądu pierwszej instancji w zakresie ustaleń co do daty wymagalności dochodzonych przez powodów roszczeń (k. 294). Z powołanej wyżej uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r. wynika, że naruszeń prawa procesowego sąd odwoławczy nie uwzględni z urzędu.

W konsekwencji brak podstaw do podzielenia tezy skarżącego, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna w przedstawionym wyżej rozumieniu przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego

oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie— jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

(E.C.)

r.g.